

Collectieve schuldenregeling - kroniek rechtspraak (2004-2008)

1. De afwezigheid van de hoedanigheid van koopman

De hoedanigheid van koopman is niet automatisch verbonden aan de inschrijving in het handelsregister en kan door een magistraat opnieuw gekwalificeerd worden.

De loutere hoedanigheid van zaakvoerder van een handelsvennootschap is evenmin noodzakelijkerwijs voldoende. De persoon zou handelingen aangemerkt als daden van koophandel moeten hebben verricht, voor zichzelf of door iemand die in zijn naam en voor zijn rekening optreedt, of er zou onduidelijkheid moeten bestaan tussen de belangen van deze persoon en die van zijn vennootschap die toelaten hem die hoedanigheid toe te kennen¹. Het feit echter wegens handelsinbreuken veroordeeld te zijn geweest (een bedrieglijke bankbreuk bijvoorbeeld) is voldoende aanwijzing om deze hoedanigheid van koopman aan te tonen².

De inschrijving in een sociale verzekeringskas onder de noemer "handelsactiviteit" volstaat evenmin.

De beoordeling van de hoedanigheid van koopman is soms een delicate kwestie: zo werd geoordeeld dat een persoon die "vrij en vrijwillig seksuele diensten verkoopt" geen handelsactiviteit uitoefent en tot de procedure van collectieve schuldenregeling kon worden toegelaten³.

2. De toestand van overmatige schuldenlast: structurele en globale overmatige schuldenlast

Volgens vroegere rechtspraak en de lering van het Hof van Cassatie moet de toestand van overmatige schuldenlast overeenstemmen met een duurzaam en structureel onevenwicht tussen de schuld(en) en de courante inkomsten van de verzoeker⁴.

Deze schuldenlast kan voortvloeien uit een enkele schuld. Deze interpretatie blijft bevestigd door de rechtspraak⁵.

Deze schuldenlast moet op objectieve wijze worden onderzocht, ongeacht de oorzaken of de omvang ervan op zich⁶. Alleen de wanverhouding tussen de globale schuld en de inkomsten moet in beschouwing worden genomen, onverminderd de mogelijkheid van de uitvoering van

¹ "Verwarring... die er trouwens toe kan leiden dat het faillissement van de vennootschap tot de zaakvoerder wordt uitgebreid". Arbh. Brussel (12de k.), 12 mei 2009, AR 51/947, *onuitg.*, aangehaald door Ariane FRY en Vanessa GRELLA, " Examen de jurisprudence récente en matière de règlement collectif de dettes." in " Le règlement collectif.", in "Actualités de droit social, Revenu d'intégration sociale, activation chômage et règlement collectif de dettes.", CUP nr. 116, Uitg. Anthemis, Luik 2010, pp. 142 en 143

² Zie in die zin Arbh. Luik, 3 juni 2008, AR 2007/RQ/83, in www.juridat.be betreffende de niet-toelaatbaarheid van een zaakvoerder veroordeeld wegens bankbreuk van zijn handelsvennootschap.

³ Arbh. Luik (10de k.), 12 jan. 2010, *J.L.M.B.* 2010, p. 504.

⁴ Cass. 16 maart 2000, *R.W.* 1999-2000, p. 1297; *R.D.C.* 2000, p. 237 aangehaald door Frédéric DE PATOUL, *op. cit.*, p. 341.

⁵ Zie not. Rb. Brussel (beslag), 9 okt. 2007, *Ann. Jur.* 2007, pp. 383 tot 389; Arbh. Antwerpen, 10 jan. 2008, *R.W.*, 2008-2009, p. 1055 en Arbh. Bergen (10de k.), 29 juni 2009, *J.L.M.B.* 2010, p.499.

⁶ Rb. Brussel (beslag), 9 okt. 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 383.

een aanzuiveringsregeling⁷, die trouwens onmogelijk kan blijken te zijn en kan leiden tot de toepassing van artikel 1675/13bis van het Gerechtelijk Wetboek dat de totale kwijtschelding van de schulden toelaat met inachtneming van een termijn van vijf jaar en eventuele begeleidingsmaatregelen, en in sommige gevallen zelfs zonder uitvoering van enige vorm van aanzuiveringsregeling kan resulteren in de beëindiging van de procedure.

Wat de activa betreft voor de beoordeling van de toestand van structurele schuldenlast, worden enkel de courante inkomstenbronnen in aanmerking genomen. Hoewel sommigen pleiten voor een meer globale beoordeling van de situatie van de verzoeker waarbij zijn totaal vermogen in aanmerking wordt genomen⁸, bevestigt de recente rechtspraak meestal de striktere positie van het Hof van Cassatie⁹.

Sommige beslissingen¹⁰ hebben nochtans in hun beoordeling de waarde opgenomen van een te gelde makend vermogen, waarbij onder meer werd geoordeeld dat "de verzoeker zich niet in een toestand van structurele overmatige schuldenlast bevindt wanneer zijn onroerend vermogen het bedrag van zijn schuld ruimschoots overtreft, wanneer hij terughoudend is ten aanzien van de verkoop ervan en wanneer hij niet echt actief werk zoekt door gevolg te geven aan werkaanbiedingen die niet met zijn profiel overeenstemmen."¹¹ Of dat een verzoekster mede-eigenaar is van een onroerend goed waar zij niet woont en waarvan de verkoop haar zou toelaten enerzijds haar hoofdschuldeiser en andere schuldeisers te betalen en anderzijds haar vermogen opnieuw op te bouwen rekening houdend met haar schuldvordering op de andere mede-eigenaar zodanig dat zij opnieuw in betere levensomstandigheden zou kunnen verkeren.

Naar onze mening heerst er onduidelijkheid tussen het bewezen karakter van de overmatige schuldenlast en de te leveren inspanningen om de toestand te verhelpen die het voorwerp kunnen zijn van een aanzuiveringsregeling: de wetgever heeft voor de verschillende vormen van schuldenregeling in geen enkele hiërarchie voorzien. De buitengerechtelijke behandeling van overmatige schuldenlast is niet de wachtkamer van de gerechtelijke procedure¹².

De structurele schuldenlast moet wijzen op een duidelijke schuldenlast die op het gezinsbudget weegt. Er moet worden vermeden dat een verzoeker de procedure aanwendt om zich aan zijn verplichtingen ten opzichte van een schuldeiser te onttrekken terwijl zijn toestand niet met een werkelijk structurele schuldenlast overeenstemt.

In die zin werd een verzoekschrift tot collectieve schuldenregeling niet toelaatbaar geacht omdat het alleen tot doel had een voertuig te behouden terwijl de enige schuldenlast van het gezin beperkt was tot de financiering van het genoemde voertuig¹³.

Het feit dat de overmatige schuldenlast een duurzaam karakter moet hebben, wordt eveneens aandachtig door de magistraten onderzocht die de toelaatbaarheid weigeren aan verzoekers

⁷ Zie Arbrb. Bergen (10de k.), 16 juni 2009, RV nr. 15, *onuitg.* en de samenvatting van Ariane FRY en Vanessa GRELLA, *ibid. op. cit.*, p. 145.

⁸ Zie Frédéric DE PATOUL, *ibid. op. cit.*, p. 341.

⁹ Cass. 16 maart 2000, *R.W.*, 1999-2000, p. 1297 en in dezelfde zin not. Arbrb. Bergen (10de k.), 29 juni 2009, RV nr.12, *onuitg.* die bevestigt dat de globale vermogenstoestand van de verzoeker op zich niet relevant is.

¹⁰ Zie in die zin Arbh. Luik (10de k.), 28 juli 2009, AR RCDL 014/2008, *onuitg.* en de samenvatting van Ariane FRY en Vanessa GRELLA, *ibid. op. cit.*, pp. 143 et 144 die in die zin ook aanhalen Arbh. Brussel (11de k.), 2 juni 2008, AR 50.834, *onuitg.* dat het verzoek hoofdzakelijk verwerpt wegens aanzienlijke activa.

¹¹ Gent (14de k. Bis), 14 maart 2006, *Ann. Jur.* 2006, pp. 231 tot 233.

¹² Zie ook Arbh. Bergen (10de k.), 29 juni 2009, *J.L.M.B.* 2010, p.499.

¹³ Brussel (17de k.), 19 sept. 2006, *Ann. Jur.* 2007, pp. 241 tot 242.

die hun schulden snel kunnen aanzuiveren rekening houdend met het feit dat ze niet oud zijn en nog een professionele toekomst voor zich hebben¹⁴ : "*De toestand van duurzame overmatige schuldenlast wordt beoordeeld op criteria van leeftijd en beroepsbekwaamheid want de pluraliteit van de schulden op zich volstaat niet om een toestand vast te stellen van duurzaam onvermogen om zijn schulden te betalen.*"¹⁵ .

Deze vereiste beoogt misbruik te voorkomen. Deze redenering kan echter leiden tot bepaalde delicate morele beslissingen die nog eens extra voorwaarden kunnen toevoegen. Zo werd in hoger beroep beslist dat "*de voorkeursbehandeling die de collectieve schuldenregeling vertegenwoordigt, niet als een soort preventiemaatregel mag worden aangewend. De schuldenaar moet eerst zelf de nodige inspanningen doen om zijn schulden zo veel mogelijk te betalen, of om op zijn minst een aflossingsplan met zijn schuldeisers te onderhandelen.*"¹⁶ Ook hier bestaat er onduidelijkheid tussen de te leveren inspanningen om uit de situatie van overmatige schuldenlast te geraken en de mogelijke regeling van een specifieke schuldenlast. Door bovendien als het ware te menen dat de procedure van collectieve schuldenregeling pas in laatste instantie kan tussenkomen, wordt uiteindelijk tussen de verschillende behandelingswijzen van overmatige schuldenlast een hiërarchie ingevoerd.

Daarentegen heeft het Arbeidshof van Brussel deze vereiste van duurzaamheid op een meer objectieve wijze omschreven: volgens het Hof is deze vereiste vervuld wanneer het tekort aan inkomsten van de verzoeker om zijn schuldenlast te betalen, die nog doet toenemen vanwege de geldboetes voor achterstallige betalingen en zodoende de duurzaamheid en zelfs de toename van de overmatige schuldenlast op lange termijn in de hand werkt, terwijl "een van de doelstellingen van de procedure juist beoogt te vermijden dat de duur van de terugbetalingen zodanig lang is dat de schuldenaar geen enkel vooruitzicht heeft zijn financiële toestand binnen een redelijke termijn te zien verbeteren (...)"¹⁷ . Zo stelt het Hof de spiraal van de overmatige schuldenlast gelijk met het bestaan van een duurzame overmatige schuldenlast, ongeacht eventueel betere vooruitzichten.

3. De afwezigheid van kennelijke bewerkstelling van het onvermogen

De bewezen overmatige schuldenlast die de verzoeker in staat van onvermogen plaatst, mag inderdaad niet voortvloeien uit bedrieglijk opzet dit onvermogen te bewerkstelligen, ongeacht het moment en de wijze waarop dit opzet werd vastgesteld¹⁸ .

De aard van de schuld levert op zich niet het bewijs van de opzet zijn onvermogen te bewerkstelligen, en er moet een onderscheid worden gemaakt tussen de fout die aan de

¹⁴ Arbh. Luik (7de k.), 15 okt. 2009, AR 046/20, *onuitg.* dat acht dat de redenen van het verzoekschrift tot collectieve schuldenregeling gebaseerd op de leeftijd en de scholing van de verzoeker geen bewijsgrond zijn van zijn duurzaam onvermogen zijn schulden te betalen, en Arbh. Luik, afd. Neufchâteau (11de k.), 15 sept. 2009, AR RCDNF 025/2009, *onuitg.*

¹⁵ Arbh. Bergen (10de k.), 29 juni 2009, *J.L.M.B.* 2010, p. 499.

¹⁶ Gent (14de k. Bis), 28 nov. 2006, *Ann. Jur.* 2006, pp. 234 tot 236.

¹⁷ Arbh. Brussel, (12de k.), 8 april 2008, AR 50.677, *onuitg.*, aangehaald door Ariane FRY en Vanessa GRELLA, *Ibid. op. cit.*, p. 145 en zie ook Arbh. Brussel, (12de k.), 14 feb. 2008, AR 50.467, *onuitg.* en de samenvatting van Ariane FRY en Vanessa GRELLA, *ibid. op. cit.*, p. 144.

¹⁸ Zie hieromtrent Frédéric DE PATOUL, *ibid. op. cit.*, pp. 342 e.v.; wordt eveneens geoordeeld dat het verzoek tot collectieve schuldenregeling op zich geen dergelijk opzet mag vertegenwoordigen in Rb. Charleroi (beslag), 9 augustus 2005 en Bergen (8ste k.), 19 jan. 2006, *Ann. Jur.* 2005, pp. 153 tot 155.

grondslag ligt van de schuld en de fout die erin bestaat deze schuld opzettelijk te bewerkstelligen¹⁹.

Bijvoorbeeld, het feit een lening wetens en willens te hebben verduisterd die het onvermogen van de verzoeker heeft bewerkstelligd, heeft de beslissing gegrond deze verzoeker de toelaatbaarheid tot de procedure van collectieve schuldenregeling te weigeren²⁰.

Hoewel de bewerkstelling van het onvermogen identiek is aan de inbreuk bedoeld in artikel 490bis van het Strafwetboek²¹, resulteert die niet automatisch uit andere soorten inbreuken die ertoe kunnen hebben geleid. Zelfs als een fout aan de grondslag van de overmatige schuldenlast strafrechtelijk wordt gestraft, houdt die fout op zich niet het voornoemde opzet in²². Zo kon worden geoordeeld dat de opzettelijke wanbetaling van een onderhoudsbijdrage op zich niet het bewijs leverde van de bewerkstelling van het onvermogen, ook al wordt dergelijke wanbetaling strafrechtelijk gestraft. *"Voordat hiervan sprake kan zijn, moet de verzoeker zich wel aan de rechtsvervolgving van de onderhoudsschuld hebben willen onttrekken door zich bijvoorbeeld op onrechtmatige wijze te verzetten tegen het beslag dat tegen hem werd uitgevoerd."*²³

Zo ook leveren inbreuken van valsheid in geschriften op zich niet het bewijs van de opzet het onvermogen te bewerkstelligen²⁴.

Dergelijke inbreuken kunnen echter deel uitmaken van een gedragspatroon dat getuigt van een wil zijn schulden niet te betalen, maar ook hier is de grens tussen foutieve nalatigheid en het opzet zijn onvermogen te bewerkstelligen, moeilijk te trekken.

In dezelfde zin werden administratieve boetes en ambtshalve aanslagen, het laattijdig vervullen van formaliteiten en het niet zoeken naar werk om inkomsten te trekken en zodoende zijn schuldeisers te kunnen betalen, geïnterpreteerd als voortvloeiend uit de wil zich te vestigen in een toestand van onvermogen en het voordeel te genieten van een kwijtschelding van schulden zonder enige inspanning te leveren om zijn schuldeisers te betalen, een voldoende foutief gedrag om de toelaatbaarheid tot de collectieve schuldenregeling te weigeren: *"Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen de onmogelijkheid om zijn schulden te betalen en de wil die niet te betalen."*²⁵

Soms wordt er nog geoordeeld, volgens ons op onjuiste en te lichtzinnige wijze, dat het bestaan van schulden die alleen voortvloeien uit inbreuken, voldoende grond is om het verzoek tot collectieve schuldenregeling te verwerpen. In die zin werd een vonnis gewezen op grond dat aangezien de verzoeker zich bewust moet zijn geweest van de gevolgen van zijn daden, hij "geacht" wordt zijn onvermogen te hebben bewerkstelligd²⁶. Dat is een louter morele beoordeling die verband houdt met de oorzaak van de schuldenlast.

¹⁹ Arbh. Bergen (10de k.), 16 juni 2009, RV nr.15, aangehaald door Ariane FRY en Vanessa GRELLA, *Ibid. op. cit.*, pp. 142 en 143.

²⁰ Arbh. Luik (7de k.), 15 okt. 2009, RV nr.045/2009, *onuitg.*, aangehaald door Ariane FRY en Vanessa GRELLA, *Ibid. op. cit.*, pp. 147 en ook Arbh. Brussel (12de k.), 10 nov. 2008, *Chron. D.S.*, 2009, p. 473.

²¹ Arbh. Bergen (10de k.), 29 juni 2009, *J.L.M.B.* 2010, p. 496.

²² Zie ook Frédéric DE PATOUL, *Ibid. op. cit.*, pp. 342 tot 344.

²³ Rb. Brussel (beslag), 9 okt. 2007, *Ann. Jur.*, 2007, pp. 383 tot 389; zie echter ook *contra*: Rb. Antwerpen (beslag), 26 okt. 2005, *Ann. Jur.* 2005, pp. 156 en 157.

²⁴ Cass. (1ste k.), 21 juni 2007, *J.L.M.B.* 2008, p. 81.

²⁵ Rb. Antwerpen (beslag), 2 jan. 2005 en Antwerpen (3de k.), 1 maart 2005 en het commentaar van Bertel DE GROOTE, *Ann. Jur.* 2005, pp. 135 tot 152.

²⁶ Zie in die zin Antwerpen, 11 jan. 2006, *R.W.*, 2007-2008, p. 1114, met noot van E. DIRIX, aangehaald door Ariane FRY en Vanessa GRELLA, *Ibid. op. cit.*, p. 149.

Wij kunnen begrijpen dat de foutieve nalatigheid van een verzoeker een belediging is voor het rechtvaardigheidsgevoel. Wij mogen echter niet vergeten dat het hier vooral gaat om de betaling van zijn schulden, d.w.z. een persoon die in het verleden verzuim heeft gepleegd de mogelijkheid bieden zijn schuldeisers te betalen en een nieuwe start te maken. Wij mogen evenmin vergeten dat meer in het bijzonder schulden verbonden aan een strafrechtelijke of civielrechtelijke beslissing²⁷ ten gevolge van inbreuken die letselschade hebben veroorzaakt, het voorwerp kunnen zijn van een kwijtschelding, en dat werd geoordeeld dat de aanzuivering van strafrechtelijke boetes uitgesloten is van de collectieve schuldenregeling. Bovendien kan de mate van het belang van dit oorspronkelijk foutief gedrag (dat eveneens bevat is in het begrip van de contractuele goede trouw) de schuldbemiddelaar, de schuldeisers en de rechter leiden bij de motivering en de beoordeling van de modaliteiten van een aanzuiveringsregeling.

Ten slotte heeft het onderzoek van de bewerkstelling van het onvermogen in het bijzonder geval van landbouwers met een overmatige schuldenlast, ook aanleiding gegeven tot de beoordeling van de verantwoordelijkheid van de schuldeisers zelf. Hier werd niet de bewerkstelling van het onvermogen door de verzoeker benadrukt, maar wel de verantwoordelijkheid van de schuldeisers-kredietgevers die bij het toekennen van krediet aan een landbouwer kennis hadden moeten hebben van zijn weinig renderende activiteit.²⁸

4. De afwezigheid van een vroegere herroeping (art. 1675/2, 3^e lid G.W.).

Krachtens artikel 1675/2, 3^e lid G.W., is de procedure van collectieve schuldenregeling niet toegankelijk voor de verzoeker tegen wie met toepassing van artikel 1675/15, § 1, eerste lid, 1° en 3° tot 5° een herroeping werd uitgesproken in de vijf jaar voorafgaande aan de indiening van zijn nieuw verzoekschrift.

Artikel 1675/2 vermeldt de hypothese van een herroeping van de aanzuiveringsregeling, maar verwijst naar artikel 1675/15 dat op zijn beurt eveneens en uitdrukkelijk de herroeping van de beschikking van toelaatbaarheid vermeldt.

Er werd dus geoordeeld²⁹ dat deze uitsluiting, op grond van het gebrek aan procedurele goede trouw vanwege de verzoeker die vroeger al een sanctie zou hebben opgelopen, zich uitbreidt tot de gevallen van herroeping van een loutere beschikking van toelaatbaarheid.

Dit standpunt is begrijpelijk. Maar de verantwoording ervan, namelijk het gebrek aan procedurele goede trouw vanwege de verzoeker in de hypothese van de herroeping van de aanzuiveringsregeling alsook in de hypothese van de herroeping van de beschikking van toelaatbaar, kan aanleiding geven tot verwarring. Niet alle herroepingen beletten namelijk de indiening van een nieuw verzoekschrift tot het verkrijgen van een collectieve schuldenregeling gedurende een periode van vijf jaar vanaf de datum van herroeping. Zoals hierna opgesomd, kunnen alleen de herroepingen op grond van bepaalde handelingen of gedrag van de verzoeker (het overmaken van onjuiste documenten om aanspraak te kunnen maken op de procedure van collectieve schuldenregeling, de onrechtmatige verhoging van zijn passiva of vermindering van zijn activa, het bewust afleggen van valse verklaringen, de bewerkstelling van zijn onvermogen) hem het recht ontzeggen om gedurende een periode

²⁷ Arbitragehof 22 nov. 2006, *J.L.M.B.* 2007, p. 608.

²⁸ Luik, 6 feb. 2007 (13de k.), *J.L.M.B.* 2007, p. 1195.

²⁹ Antwerpen (3de k. Bis), 28 nov. 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 237; Luik (13de k.), 7 juni 2005, *J.L.M.B.*, 2005, p. 1338 en Arbh. Brussel (12de k.), 26 feb. 2008, AR 50.291, *onuitg.*; contra in de zin dat alleen de herroeping van een aanzuiveringsregeling de inleiding belet van een nieuwe procedure: Arbrb. Nijvel, 11 maart 2008, AR 08/56/B, *onuitg.*

van vijf jaar volgend op de herroeping een nieuw verzoekschrift in te dienen. Niet om het even welk gebrek aan procedurele goede trouw geeft dus aanleiding tot een herroeping die gedurende een periode van vijf jaar elk verzoek tot collectieve schuldenregeling uitsluit (elk gebrek aan procedurele goede trouw is niet gelijk aan de bewerkstelling van zijn onvermogen).

5. De herroeping van de beschikking van toelaatbaarheid, de intrekking van de beschikking van toelaatbaarheid of van niet-toelaatbaarheid, en de procedurele goede trouw

Gelijksoortige feiten kunnen nu eens aanleiding geven tot de herroeping van de beschikking van toelaatbaarheid³⁰, en dan weer tot de intrekking ervan, d.w.z. een beslissing genomen ten gevolge van een beroep (van een schuldeiser bijvoorbeeld) om het verzoek tot collectieve schuldenregeling niet toelaatbaar te verklaren³¹. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de verzoeker een deel van zijn vermogen verzwijgt of zijn lasten verhoogt.

Het gaat echter niet om verschillende situaties.

Immers:

a) - Ter herinnering, de herroeping van de beschikking van toelaatbaarheid (of van de aanzuiveringsregeling) wordt uitgesproken naar aanleiding van handelingen of gedragingen die getuigen van een gebrek aan procedurele goede trouw zoals uitputtend opgesomd in artikel 1675/15 van het Gerechtelijk Wetboek, namelijk:

- 1° het overmaken van onjuiste stukken met de bedoeling om aanspraak te maken op de procedure van collectieve schuldenregeling of deze te behouden;
- 2° het niet nakomen van de verplichtingen zonder dat zich nieuwe feiten voordoen die de aanpassing of herziening van de regeling rechtvaardigen;
- 3° de onrechtmatige verhoging van de lasten of de onrechtmatige vermindering van de baten;
- 4° de bewerkstelling van het onvermogen;
- 5° het bewust afleggen van valse verklaringen.

De procedurele goede trouw en de ermee samenhangende verplichtingen worden echter vrij ruim geïnterpreteerd. Het is waar dat enigerlei handeling door de verzoeker vaak op een of andere wijze zijn passiva of activa kan beïnvloeden.

Zo heeft een auteur zich afgevraagd of een verzoeker die in de loop van de procedure van collectieve schuldenregeling door de feitenrechter voor een schuldvordering bij verstek werd veroordeeld, een verergering van zijn passiva ten laste kon worden gelegd die de herroeping van de procedure van collectieve schuldenregeling verantwoordde (gelukkig heeft dit eventueel foutief gedrag geen gevolgen gehad op de verhoging van zijn passiva voor zover de feitenrechter de schuldbemiddelaar had toegestaan om via een incidentele vordering in het geding tussen te komen en de rechten van alle schuldeisers te verdedigen, hoewel dergelijke opvatting van de rol van de schuldbemiddelaar betwistbaar is)³².

Schuldig verzuim, niet uitdrukkelijk bedoeld door artikel 1675/15, is meestal vervat in schuldige leugen, want vertegenwoordigt in feite een leugen door verzwijging. Zo heeft de procedurele kwade trouw de herroeping gemotiveerd voor een verzoeker die bepaalde informatie had verzwegen en zodoende feiten had verborgen gehouden die noodzakelijk

³⁰ Rb. Luik (beslag), 28 okt. 2005, *J.L.M.B.*, 2006, nr. 11, p.490.

³¹ Rb. Brussel (beslag), 24 april 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 377.

³² Zie Jean-François LEDOUX, commentaar onder J.P. Grâce-Hollogne, 26 sept. 2006, *Ann. Jur.*, 2006, pp. 375 en 376.

waren voor de beoordeling van zijn vermogen³³, of die nagelaten had aandelen aan te geven die hij nochtans gebruikte in het kader van parallelle procedures³⁴.

- Daarentegen wordt de beschikking van toelaatbaarheid (of een beschikking van niet-toelaatbaarheid) ingetrokken wanneer het ontbreken van een toelaatbaarheidsvoorwaarde (zie hierboven) wordt vastgesteld. Op dit niveau moet de beoordeling van de procedurele goede trouw zich beperken tot duidelijk objectieve elementen, aangezien de rechter bijkomende informatie kan vragen om duidelijkheid te krijgen of om de verzoeker toe te laten blijkt te geven van "betere trouw", en hij bij het niet ontvangen van deze bijkomende informatie het verzoek niet toelaatbaar kan verklaren³⁵.

Er moet onder meer op worden gewezen dat de toevoeging van de kwalificatie "kennelijk" aan de bewerkstelling van het onvermogen, betekent dat de rechter de niet-toelaatbaarheid van een verzoek tot collectieve schuldenregeling op grond van het feit dat de verzoeker zijn onvermogen heeft bewerkstelligd, pas kan overwegen indien dit deze bewerkstelling van het onvermogen duidelijk is.

Sommige magistraten hebben de bevoegdheid die hun is toegekend echter overschreden door de verzoeker om bijkomende informatie of documenten te verzoeken om hem toelaatbaarheidsvoorwaarden op te leggen waarin de wet niet voorziet en die in werkelijkheid voorafgaande voorwaarden aan de uitvoering van een aanzuiveringsregeling betreffen.

Zo werd geoordeeld dat de oorzaak van de overmatige schuldenlast kon volstaan om een verzoeker specifieke voorwaarden op te leggen alvorens zijn verzoek tot collectieve schuldenregeling toelaatbaar te verklaren! Een verzoeker met gezondheids- en verslavingsproblemen die op zijn budget wogen, werd verplicht om zich in zijn inleidend verzoekschrift ertoe te verbinden om een medische behandeling en een budgettaire begeleiding te volgen³⁶. Het gaat er echter louter om de haalbaarheid te beoordelen van een aanzuiveringsregeling waarvan de grote lijnen nog niet zijn aangegeven.

Bovendien besluiten andere magistraten op een niet erg duidelijke wijze tot de niet-toelaatbaarheid op grond van het feit dat het gedrag of de daden van de verzoeker niet stroken met de doelstellingen van de procedure van collectieve schuldenregeling zoals in de wet beschreven.

b) - De daden en het gedrag van de verzoeker die in aanmerking worden genomen in het kader van een beslissing tot intrekking van de toelaatbaarheid (of van de niet-toelaatbaarheid) zijn voorafgaande of gelijktijdig aan het moment van de indiening van het verzoekschrift tot collectieve schuldenregeling.

- Wat de herroeping van een beschikking van toelaatbaarheid betreft, heerst er soms verwarring tussen de rechtsleer en de rechtspraak met betrekking tot het moment waarop de feiten zich moeten voordoen die aanleiding kunnen geven tot deze herroeping.

³³ Arbh. Luik (10de k.), 28 juli 2009, AR RCDL 011, *onuitg.*

³⁴ Rb. Brussel (beslag), 24 april 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 377.

³⁵ Arbh. Bergen (10de k.), 5 mei 2009, *J.L.M.B.* 2010, p. 529. Zie ook in dezelfde zin Arbh. Bergen, 3 nov. 2009, RV nr. 21/2009, *onuitg.*, en, voor een beschikking van niet-toelaatbaarheid wegens gebrek bijkomende informatie te verschaffen, Arbh. Luik (10de k.), 29 dec. 2009, AR 047/2009, *onuitg.*, aangehaald door Ariane FRY en Vanessa GRELLA, *Ibid. op. cit.*, p. 141 en 147.

³⁶Zie Arbrb. Verviers (3de k.), 18 okt. 2007 en 7 dec. 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 243.

Aangezien het elementen betreft die moeten toelaten om de procedurele goede trouw te beoordelen, wordt bedoeld het gedrag van de verzoeker in de loop van de procedure. Naar onze mening werd dus onterecht geoordeeld dat de verkwisting van een vermogen een onrechtmatige vermindering van de activa vertegenwoordigde³⁷ die de herroeping verantwoordt, terwijl het in dit stadium een gedrag betrof voorafgaande aan de procedure en dat juist de overmatige schuldenlast had veroorzaakt. Anders redeneren zou de zin van de procedure tenietdoen. Per definitie heeft een verzoeker van collectieve schuldenregeling immers daden gesteld die zijn activa hebben verminderd.

Men is het erover eens dat de procedurele goede trouw vanaf de indiening van het verzoekschrift tot collectieve schuldenregeling in aanmerking wordt genomen, zelfs vóór de beschikking van toelaatbaarheid wordt gewezen, en in het bijzonder wanneer de rechter een kennelijke weigering tot medewerking vaststelt bij de verzoeker.³⁸ Aangezien het een ontwerp van aanzuiveringsregeling betreft van een schuldenaar aan zijn schuldeisers langs gerechtelijke weg, lijkt het ons gepast dat die op een reële goede wil steunt. Deze hypothese verschilt van de voorgaande: het gaat er niet om de daden en het gedrag van de verzoeker voorafgaande aan de indiening van het verzoekschrift aan de kaak te stellen, maar vanaf de inleiding van de procedure een gebrek aan (procedurele) goede trouw te ontdekken.

Er werd geoordeeld dat "wanneer de verzoekers van een collectieve schuldenregeling niet loyaal meewerken aan de goede afloop van de procedure, door onder meer voortdurend nieuwe schulden te maken of buiten medeweten van de schuldbemiddelaar om geld te innen en zodoende blijkt dat hun bedoeling erin bestond alle voordelen van de procedure van collectieve schuldenregeling te genieten, en meer bepaald de stopzetting van de rechtsvorderingen van de schuldeisers zonder echter de nadelen ervan te willen dragen, moet de herroeping van de beschikking van toelaatbaarheid worden bevolen."³⁹

c) Ten slotte hebben een herroeping en een intrekking van een beschikking van toelaatbaarheid niet dezelfde gevolgen: in sommige gevallen kan de herroeping de verzoeker het verbod opleggen om in de vijf jaar volgend op de herroeping een nieuw verzoekschrift in te dienen, terwijl de intrekking dergelijk gevolg niet kan hebben.

6. De schuldbemiddelaar

De vergoeding van de schuldbemiddelaar blijft het voorwerp zijn van discussie, vooral wat de kosten van briefwisseling betreft die (forfaitair) worden vergoed. Het Hof van Cassatie oordeelt dat brieven/circulaires van de schuldbemiddelaar slechts moeten worden terugbetaald voor zover ze nuttig zijn. Ze worden onnodig geacht wanneer ze alleen tot doel hebben de partijen bij de procedure te informeren dat de schuldbemiddelaar om een verlenging verzoekt van de wettelijke termijn die hem wordt opgelegd voor de opstelling van een ontwerp van aanzuiveringsregeling en de toestemming verzoekt voor buitengewone uitgaven. Dat is ook het geval wanneer de schuldbemiddelaar de partijen in kennis stelt van de debatten gehouden tijdens de rechtszittingen en van de kwijtscheldingen die tijdens deze debatten werden beslist. In dergelijk geval moet de rechter de kosten in rekening brengen die verbonden zijn aan

³⁷ Rb. Brussel (beslag), 24 april 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 377.

³⁸ Zie Frédéric DE PATOUL, *ibid. op. cit.*, p. 346 en p. 348.

³⁹ Charleroi (beslag), 15 april 2005, *J.L.M.B.* 2005, p. 1340.

onnodige brieven/circulaires om ze af te trekken van de staat van kosten en ereloon die de schuldbemiddelaar hem heeft voorgelegd⁴⁰.

De vergoeding van de schuldbemiddelaar werd eveneens betwist in de hypothese waarbij hij geen minnelijke aanzuiveringsregeling opstelt en meteen al een proces-verbaal van ontstentenis indient. In dergelijk geval kan hij maar aanspraak maken op twee derde van de forfaitaire vergoeding aangezien hij niet alle prestaties heeft geleverd waarin in de minnelijke fase wordt voorzien. De rechter heeft kennelijk geoordeeld dat het forfaitaire karakter van toepassing is op de bedragen van het ereloon maar niet op de hoeveelheid van de prestaties die ermee overeenstemmen⁴¹.

Overigens is het debat gesloten betreffende het feit dat de schuldbemiddelaar geen beroep kan aantekenen tegen de beslissing van de rechter die beslist over de goedkeuring van zijn kosten en ereloon. Het Grondwettelijk Hof heeft geoordeeld dat de gelijkheid tussen de schuldbemiddelaar en andere gerechtsmandatarissen die over dit recht op beroep beschikken, niet werd geschonden. Een objectief criterium verantwoordt namelijk het verschil in behandeling: hun opdracht is verschillend. Het verschil is redelijkerwijs verantwoord en heeft geen overdreven beperking van de rechten van de schuldbemiddelaar tot gevolg want, afgezien van het strafrecht, bestaat geen algemeen rechtsbeginsel van dubbele aanleg. Volgens het Hof laat het koninklijk besluit van 18 december 1998 dat de forfaitaire bedragen van de vergoeding van **de schuldbemiddelaar** bepaalt, de rechter weinig tot geen beoordelingsmarge om deze bedragen vast te stellen⁴².

Voortaan kan de vergoeding van de schuldbemiddelaar niet meer ten laste worden gebracht van het Fonds ter Bestrijding van de Overmatige Schuldenlast indien de aanzuiveringsregeling niet in een kwijtschelding van schulden in hoofdsom voorziet. Indien dat niet het geval is en indien de sommen waarover de schuldbemiddelaar beschikt, hem niet toelaten om zowel de uitkeringen aan de schuldeisers zoals overeengekomen in de goedgekeurde aanzuiveringsregeling als zijn eigen kosten en ereloon te betalen, moet de schuldbemiddelaar de rechter verzoeken om de uitvoering van de aanzuiveringsregeling op te schorten en hem een termijn toe te kennen om over een nieuwe aanzuiveringsregeling te onderhandelen die de betaling van zijn vergoeding opneemt⁴³.

De wet van 13 december 2005 die onder meer artikel 1675/8 van het Gerechtelijk Wetboek had gewijzigd - dat voorafgaande aan deze wijziging het voorwerp was van een nietigverklaring door het Grondwettelijk Hof - om de schuldbemiddelaar toe te laten om aanvullende informatie of documenten te verzoeken over de financiële situatie van de verzoeker zonder hiertoe belet te worden door het beroepsgeheim waaraan de persoon kan onderworpen zijn die over dergelijke informatie beschikt. Zoals het dat eerder had gedaan,

⁴⁰Cass., 29 februari 2008, *Ann. Jur.*, 2007, p. 256.

⁴¹Rb. Luik (beslag), 9 november 2004, *Ann. Jur.*, 2004, p. 225.

⁴²Grondwettelijk Hof, 14 februari 2008, *Ann. Jur.*, 2007, p. 252 met een commentaar van C. Bedoret.

⁴³Rb. Bergen (beslag), 25 juli 2007. Zie ook Rb. Bergen (beslag), 3 maart 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 248. Contra Rb. Luik (beslag), 14 oktober 2004, *Ann. Jur.*, 2004, p. 230. In een beslissing uitgesproken op 1 december 2005, oordeelde de Luikse beslagrechter dat de staat van kosten en ereloon van de schuldbemiddelaar ten laste moest zijn van het Fonds ter Bestrijding van de Overmatige Schuldenlast indien het bedrag bestemd voor de terugbetaling van de schuldeisers ongeveer 20% overschreed van het voor beslag vatbaar bedrag van de inkomsten van de verzoeker. Hetzelfde jaar oordeelde zijn Bergense collega dat het Fonds niet moest tussenkomen indien de sommen gehouden door de schuldbemiddelaar ontoereikend waren om zijn kosten en ereloon te betalen (Rb. Bergen (beslag), 3 maart 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 248).

heeft het Grondwettelijk Hof de gewijzigde bepaling nogmaals nietig verklaard in zoverre ze van toepassing is op advocaten. Volgens het Hof kan het recht van de schuldeiser op de transparantie van het vermogen van zijn schuldenaar in het kader van een procedure van collectieve schuldenregeling, niet worden beschouwd als een hogere waarde die opweegt tegen het beroepsgeheim van de advocaat⁴⁴.

De schuldbemiddelaar kan in de loop van de procedure van collectieve schuldenregeling slechts om uitzonderlijke redenen worden vervangen. Deze redenen moeten niet noodzakelijkerwijs aan hem toegeschreven zijn. Valse verklaringen tegen de schuldbemiddelaar door de verzoeker kunnen dergelijke maatregel verantwoorden indien ze de verstandhouding zodanig hebben verpest dat elke toekomstige samenwerking tussen beide partijen onmogelijk is⁴⁵.

De schuldbemiddelaar kan worden gewraakt indien hij niet langer over de vereiste kwaliteiten beschikt, namelijk objectief en onpartijdig zijn. Dergelijk verzuim kan worden afgeleid uit het feit dat hij zijn plichten niet nakomt en zodoende de rechten van de schuldeisers miskent. Er werd geoordeeld dat dit het geval was wanneer de schuldbemiddelaar tweemaal zijn jaarverslag pas had ingediend nadat de rechter hem daartoe uitdrukkelijk had verzocht en door de rechter moest worden opgeroepen en hij zonder verantwoording noch toestemming van de rechter twee aanzienlijke sommen aan de verzoeker had gestort⁴⁶.

7. Daden door de verzoeker die buiten het normaal beheer van zijn vermogen vallen,

Het feit dat een verzoeker een dading treft voor een schuldvordering die hij heeft (door af te zien van het volledige bedrag van deze schuldvordering te ontvangen mits die vrijwillig wordt betaald), vertegenwoordigt een daad die door de rechter moet worden goedgekeurd⁴⁷. De rechter van Bergen heeft dergelijke goedkeuring gegeven in een ietwat bijzonder geval waarin de verzoeker zich borg had gesteld voor de schuld van andere personen die een andere procedure van collectieve schuldenregeling hadden ingediend. De verrichting bestond in het afzien van de interesten. De rechter heeft hiermee ingestemd omdat de hoofdsom van de schuld door de schuldbemiddelaar van de gewaarborgde personen aan de schuldbemiddelaar van de borg was terugbetaald, en de gewaarborgde personen aan hun schuldeisers hoe dan ook alleen de terugbetaling van de hoofdsom hadden kunnen voorstellen⁴⁸.

Het stellen van een huurwaarborg door geld op te nemen van de sommen die de schuldbemiddelaar in bewaring heeft, is eveneens een daad die de goedkeuring moet krijgen van de rechter. Maar in het specifieke geval waarin deze goedkeuring werd gegeven, werd een voorwaarde gesteld: indien de huurovereenkomst vóór de afloop van de procedure van

⁴⁴ Arbitragehof, 14 juni en 28 juli 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 240.

⁴⁵ Rb. Luik (beslag), 3 februari 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 162. Zie ook Rb. Antwerpen (beslag), 28 februari 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 167, die eenvoudigweg wijst op een ernstige verstoring van de vertrouwensrelatie tussen de schuldbemiddelaar en de schuldenaar-verzoeker.

⁴⁶ Rb. Hasselt (beslag), 15 juli 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 170. Zie ook Brussel (17de k.), 25 juni 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 366, met een noot van J.-F. Ledoux.

⁴⁷ Inzake de betaling aan de fiscus in de vorm van een schuldvergelijking tussen deze schuld en een belastingkrediet, werd ook gewezen op de verplichting dat elke, al dan niet indirecte, betaling aan een schuldeiser andere dan de betaling van kosten van het levensonderhoud, vooraf door de rechter moet worden goedgekeurd. Volgens de rechter bleef deze regel toepasselijk zelfs indien de fiscus zich beriep op artikel 334 van de programmawet van 27 december 2004 om de geldigheid van deze schuldvergelijking in een situatie van samenloop te verantwoorden (Rb. Hasselt (beslag), 26 mei 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 278

⁴⁸ Rb. Bergen (beslag), 5 december 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 273.

collectieve schuldenregeling werd beëindigd, moest het bedrag van de huurwaarborg aan de schuldbemiddelaar worden terugbetaald (of het saldo ervan indien de verzoeker zijn verplichtingen als huurder niet was nagekomen en enige sommen verschuldigd was aan de verhuurder)⁴⁹.

Een bijzondere conjuncturele context kan de rechter ertoe aanzetten om een buitengewone uitgave goed te keuren die in andere omstandigheden zou worden uitgesteld. Een bedrag van 2.000 euro kon van de schuldbemiddelingsrekening worden vrijgemaakt om de verzoeker in staat te stellen de verwarmingsinstallatie in zijn woning aan te passen aan een systeem op hout of kolen: het gebouw dat niet geïsoleerd was, verbruikte veel stookolie waarvan de prijs fors was gestegen. Bovendien kon een vermindering van de verwarming niet worden overwogen, rekening houdend met de voortdurende zwakke gezondheidstoestand van de kinderen van de verzoeker en met de kosten die een verslechtering van hun gezondheidstoestand zou kunnen veroorzaken⁵⁰.

Het gebeurt dat de rechter bepaalde modaliteiten verbindt aan zijn goedkeuring. Bij het geven van zijn goedkeuring aan de verzoeker om een erfenis te aanvaarden die positief bleek te zijn, heeft de rechter erin voorzien dat deze aanvaarding zou gebeuren in de vorm van een onderhandse boedelbeschrijving (zonder de opstelling van een notariële akte), om te vermijden dat het aan de verzoeker toekomende erfdeel door kosten zou worden opgeslorpt⁵¹.

De buitengewone uitgaven die de rechter kan goedkeuren, kunnen alleen worden uitgevoerd op het gedeelte van de inkomsten van de verzoeker dat de schuldbemiddelaar heeft bewaard. De opbrengst van de verkoop van een gehypothekeerd onroerend goed van de verzoeker mag in geen geval voor dergelijke uitgaven worden bestemd^{52,53}.

8. Laattijdige aangiften van schuldvordering

De wet van 13 december 2005 tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de collectieve schuldenregeling, voorziet in het verzenden van een aanmaning door de schuldbemiddelaar aan de schuldeiser die zijn aangifte van schuldvordering niet binnen de door de wet voorziene termijn en voorwaarden heeft ingediend, alsook in de mogelijkheid om deze schuldvordering niet in aanmerking te nemen indien de schuldeiser hieraan binnen 15 dagen geen gevolg geeft. Deze nieuwe bepaling kan niet met terugwerkende kracht worden toegepast indien de minnelijke aanzuiveringsregeling en, in voorkomend geval, het proces-verbaal van ontstentenis, vóór de inwerkingtreding van deze wet werden opgesteld⁵⁴. Indien dat het geval is, moet een laattijdige aangifte van schuldvordering in de minnelijke of in de gerechtelijke aanzuiveringsregeling worden opgenomen, voor zover deze schuldvordering werd ingediend vóór het verstrijken van de termijn waarover de schuldeisers beschikken om tegen het ontwerp van aanzuiveringsregeling

⁴⁹Rb. Marche-en-Famenne (beslag), 23 november 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 174.

⁵⁰Rb. Charleroi (beslag), 19 december 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 261.

⁵¹Rb. Charleroi (beslag), 30 september 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 180.

⁵²Luik (13de k.), 17 januari 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 313, met een commentaar van F. Georges.

⁵³De voortzetting van de betaling van de betalingstermijnen van een hypothecair krediet valt niet onder de betaling van courante lasten. en vereist dus de goedkeuring van de rechter. Dit gezegd zijnde, aangezien het hier gaat om een schuldvordering die buiten de boedel valt, doet die geen afbreuk aan het beginsel van gelijkheid van de schuldeisers (binnen de boedel) (Rb. Hoei (2de k. – beslag), 26 maart 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 265). Contra, Luik (13de k.), 9 maart 2004 (*Ann. Jur.*, 2004, p. 242) die elke behandeling van een schuldeiser "buiten de aanzuiveringsregeling" uitsluit.

⁵⁴Rb. Brussel (beslag), 12 mei 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 303, met een noot van F. Van Zeebroeck.

verzet aan te tekenen (indien dit ontwerp werd goedgekeurd) of vóór de rechter de debatten sluit om eventueel een gerechtelijke aanzuiveringsregeling vast te stellen (indien een proces-verbaal van ontstentenis werd ingediend)⁵⁵.

9. De modaliteiten voor het verzenden van het ontwerp van minnelijke aanzuiveringsregeling.

In het kader van een procedure van collectieve schuldenregeling of ervoor komen de schuldeisers niet altijd zelf tussen maar kunnen een gerechtsdeurwaarder mandateren. Dergelijk mandaat heeft een algemeen draagwijdte. Het is dus wettig en rechtsgeldig dat de deurwaarder in kennis wordt gesteld van de beschikking van toelaatbaarheid en van een ontwerp van minnelijke aanzuiveringsregeling. Indien de deurwaarder na de kennisgeving van de beschikking van toelaatbaarheid geen enkele aangifte aan de schuldbemiddelaar stuurt, noch verzet aantekent binnen de door de wet bepaalde voorwaarden en termijn nadat hij eveneens van een ontwerp van minnelijke aanzuiveringsregeling in kennis werd gesteld waarin de schuldvordering van zijn volmachtgever niet wordt opgenomen, wordt deze schuldeiser (volmachtgever) geacht met de aanzuiveringsregeling in te stemmen en kan na de goedkeuring ervan geen enkele aanspraak meer maken op het opnemen van zijn schuldvordering in de aanzuiveringsregeling⁵⁶.

10. De bezwaren van de schuldeisers tegen het ontwerp van minnelijke aanzuiveringsregeling

Krachtens de voornoemde wet van 13 december 2005 kunnen - onder meer - de belastingadministraties instemmen met de gedeeltelijke afschrijving van de hoofdsom van hun schuldvordering, zoals een ontwerp van minnelijke aanzuiveringsregeling dat zou kunnen voorstellen. Zij zijn daar echter niet toe verplicht en kunnen dus krachtens artikel 172 van de Grondwet dat de gelijkheid van de Belgen in belastingaangelegenheden waarborgt, nog altijd verzet aantekenen tegen een dergelijke aanzuiveringsregeling. Sommige schuldbemiddelaars zijn daarom nog geneigd om bij de verdeling van de uitkering aan de schuldeisers de fiscus te bevoorrechten. Deze houding werd afgekeurd op grond van het feit dat de fiscus krachtens de programmawet van 27 december 2004 een "onbeperkt uitstel" van de invordering van belastingen kan verlenen, wat erop neerkomt dat de administratie van haar schuldvordering kan afzien (en in voorkomend geval van de volledige hoofdsom van deze schuldvordering), tenzij bij terugkeer tot beter fortuin van de belastingplichtige binnen een gestelde termijn⁵⁷.

In dit opzicht herinneren we aan de originele oplossing van de Luikse rechter die, geconfronteerd met een herhaaldelijk bezwaar van een overheidsinstelling die uit principe tegen elke kwijtschelding van schulden in hoofdsom was gekant, beslist heeft de zaak van deze schuldeiser gescheiden te behandelen van die van de andere schuldeisers, door aan de eerste een gerechtelijke aanzuiveringsregeling op te leggen (voortvloeiend uit zijn bezwaar) en door voor de anderen het ontwerp van minnelijke aanzuiveringsregeling goed te keuren om

⁵⁵ Rb. Ieper (beslag), 21 oktober 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 198.

⁵⁶ Rb. Neufchâteau (beslag), 26 juli 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 194.

⁵⁷ Rb. Luik (beslag), 12 september 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 285. Zie ook Bergen (8ste k.), 24 maart 2005 (*Ann. Jur.*, 2005, p. 274): volgens het Hof vertegenwoordigt de systematische weigering door de fiscus van elk ontwerp van minnelijke aanzuiveringsregeling dat een kwijtschelding van schulden in hoofdsom bevat, op grond van artikel 172 van de Grondwet, niet echt een bezwaar. In dezelfde zin, Rb. Luik (beslag), 30 september 2004 (*Ann. Jur.*, 2004, p. 235) want dergelijk bezwaar is niet de uitdrukking van een vrije wil vanwege de fiscus.

hen zodoende de nadelen te besparen van een minder gunstige gerechtelijke aanzuiveringsregeling⁵⁸.

De fiscus en de overheid zijn niet de enige schuldeisers die uit principe gekant zijn tegen elk ontwerp van minnelijke aanzuiveringsregeling dat een kwijtschelding van schulden in hoofdsom bevat. Een energieleverancier heeft dezelfde houding aangenomen op grond van het feit dat de beginselen die op de diensten van algemeen belang van toepassing zijn, en in het bijzonder de gelijke behandeling van de gebruikers, hem dit verbieden. Nochtans betwistte hij de aanzuiveringsregeling zelf niet. Er werd geoordeeld dat deze schuldeiser in werkelijkheid geen bezwaar aantekende. Volgens de rechter vertegenwoordigt de wet van 5 juli 1998 betreffende de procedure van collectieve schuldenregeling, een speciale wet die van andere wettelijke bepalingen afwijkt, en ressorteren de door deze procedure beoogde doelstellingen onder de openbare orde. Hij voegt er nog aan toe dat de energieschulden niet behoren tot de schulden voor welke in het kader van de gerechtelijke aanzuiveringsregeling krachtens artikel 1675/13, §3 van het Gerechtelijk Wetboek geen enkele kwijtschelding in hoofdsom mogelijk is. Voor de kwijtschelding van schulden voorziet de wet echter niet in een verschillende behandeling tussen de minnelijke en de gerechtelijke aanzuiveringsregeling. Ten slotte gebruikt de magistraat een argument dat al lang wordt gebruikt om de bezwaren van de fiscus in dergelijk geval als onrechtmatig te bestempelen, namelijk indien, rekening houdend met het bezwaar, een gerechtelijke aanzuiveringsregeling moet worden opgesteld, de schuldeiser die het bezwaar aantekent zowel zichzelf als de andere schuldeisers benadeelt, aangezien een gerechtelijke aanzuiveringsregeling noodzakelijkerwijs een kwijtschelding van schulden in hoofdsom inhoudt maar, in tegenstelling tot de minnelijke aanzuiveringsregeling, haar looptijd verplicht beperkt is tot vijf jaar⁵⁹.

11. Meerdere aanzuiveringsregelingen

Wanneer meerdere verzoekers door het huwelijk verbonden zijn of onder hetzelfde dak wonen, zijn diverse oplossingen mogelijk: een enkele aanzuiveringsregeling, aparte of gedeeltelijk aparte aanzuiveringsregelingen. Hierbij laten de schuldbemiddelaar(s) en de rechter(s) zich leiden door efficiëntie en gezond verstand.

Voor elk van de twee leden van een feitelijk gezin werd de voorkeur gegeven aan de opstelling van een aparte aanzuiveringsregeling voor welke dezelfde schuldbemiddelaar kon worden aangesteld, en wel om de volgende redenen: de verzoeken tot collectieve schuldenregeling werden niet op hetzelfde moment toelaatbaar verklaard; de schuldeisers van de ene verschilden gedeeltelijk van die van de andere; voor de ene was al een minnelijke aanzuiveringsregeling goedgekeurd terwijl voor de andere nog maar een ontwerp van minnelijke aanzuiveringsregeling bestond en alleen de schuldeisers van één van hen hadden al een uitkering ontvangen (de schuldeisers van de andere hadden nog geen terugbetaling ontvangen)⁶⁰.

⁵⁸ Rb. Luik (beslag), 19 oktober en 19 december 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 289. Maar men treft nog de houding aan waarbij wordt aangenomen dat in dergelijk geval het ontwerp van minnelijke aanzuivering moet worden goedgekeurd, ondanks het bezwaar dat een rechtsmisbruik vertegenwoordigt, door ervan uit te gaan dat de goedkeuring in zekere zin een vergoeding is in nature van het nadeel veroorzaakt door de bezwarende schuldeiser ten opzichte van de andere schuldeisers die zich in dezelfde situatie bevinden (Rb. Charleroi (beslag), 30 september 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 180).

⁵⁹Rb. Ieper (beslag), 2 december 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 189.

⁶⁰ Rb. Gent (beslag), 17 september 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 348.

Voor twee verzoekers die gehuwd zijn onder het wettelijk stelsel maar gescheiden leven, kan voor elk van hen een aparte aanzuiveringsregeling worden opgesteld die voorziet in de aanzuivering van hun gemeenschappelijke schulden en van hun aparte schulden, rekening houdend met het feit dat zij hun inkomsten en uitgaven niet langer samen beheren, dat de gemeenschappelijke schulden op beide verzoekers wegen en het uitgesloten is dat de aparte aanzuiveringsregelingen slechts de helft van deze schulden opnemen. Krachtens artikel 1413 van het Gerechtelijk Wetboek zijn gemeenschappelijke schulden invorderbaar op het gemeenschappelijk vermogen (met inbegrip van de inkomsten) en het eigen vermogen van elke echtgenoot.

12. Het vertrekpunt en de modaliteiten van de aanzuiveringsregeling

Het vertrekpunt voor de uitvoering van de aanzuiveringsregeling wordt nog altijd op verschillende wijzen vastgesteld. Dit vertrekpunt kan overeenstemmen met de datum van uitspraak van de beslissing tot goedkeuring van een minnelijke aanzuiveringsregeling of tot vaststelling van een gerechtelijke aanzuiveringsregeling. Het kan ook "terugwerkend" worden vastgesteld, bijvoorbeeld op de datum waarop voor het eerst sommen werden ingehouden om een uitkering aan de schuldeisers te betalen.

Een ontwerp van minnelijke aanzuiveringsregeling of een gerechtelijke aanzuiveringsregeling is slechts geldig voor zover alle op de datum van de beschikking van toelaatbaarheid bestaande schuldvorderingen die rechtsgeldig bij de schuldbemiddelaar werden aangegeven in de aanzuiveringsregeling zijn opgenomen, zelfs als ze het voorwerp zijn van een vereffening na deze beschikking. In dit opzicht behoren de interesten en de kosten die de borg van de verzoeker in diens plaats heeft moeten betalen, tot de hoofdsom van zijn schuldvordering.

In het kader van het ontwerp dat hij opstelt, beschikt de schuldbemiddelaar over een grote vrijheid om de terugbetaling van de schuldeisers volgens specifieke modaliteiten uit te voeren. Zo kan hij bijvoorbeeld voorstellen dat sommige schuldeisers meer terugbetaald krijgen om het feit te compenseren dat de betaling van hun uitkering over een aantal jaren is gespreid, terwijl de terugbetaling van de andere schuldeisers onmiddellijk wordt uitgevoerd⁶¹. Dergelijke oplossing vooronderstelt echter dat de uitvoering van de aanzuiveringsregeling probleemloos verloopt en dat de uitkering beloofd aan de eerste categorie van schuldeisers nadien niet wordt herzien. Bij gebrek hieraan kan de gelijke behandeling van de schuldeisers eraan inboeten hoewel dit geen dwingend beginsel is.

Om aanhoudende herzieningen van de aanzuiveringsregeling te vermijden, werd al eens geprobeerd om de aan de schuldeisers verschuldigde uitkering niet precies in de aanzuiveringsregeling vast te stellen en in een variabele uitkering te voorzien, samengesteld uit de inkomsten die het bedrag overschreden dat aan de verzoeker werd gelaten om in zijn courante lasten te voorzien. Dergelijke methode werd echter om de volgende redenen betwist: zij bemoeilijkte de controle van de schuldeisers op de goede uitvoering van de aanzuiveringsregeling; zij verplichtte de schuldbemiddelaar ertoe elk jaar de uitkering voor de schuldeisers opnieuw te berekenen; zij liet de verzoeker niet toe de indexatie van zijn inkomsten te genieten en gemotiveerd te zijn om die te verhogen.

⁶¹ Rb. Luik (beslag), 21 april 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 345.

De samenstelling van een reserve - indien materieel mogelijk - om de kosten en het ereloon van de schuldbemiddelaar en onvoorziene uitgaven te betalen, is voortaan een noodzakelijke post van elke aanzuiveringsregeling.

De looptijd van de gerechtelijke aanzuiveringsregeling kan meer bedragen dan vijf jaar voor zover de aanzuiveringsregeling geen kwijtschelding van schulden in hoofdsom bevat en indien de rechter deze bijzonderheid uitdrukkelijk verantwoordt en de verzoeker ermee instemt. Deze instemming werd afgeleid uit het feit dat de verzoeker vroeger een minnelijke aanzuiveringsregeling met een looptijd van vijf jaar en vijf maanden had goedgekeurd.

13. De bevoorrechte schuldeisers.

De programmawet van 27 december 2004 bevatte een bepaling die de belastingadministraties de schuldvergelijking toeliet tussen een belastingschuld en een terugbetaling van belasting, zelfs indien de schuldeisers van de verzoeker zich in een situatie van samenloop bevonden (de collectieve schuldenregeling geeft aanleiding tot dergelijke samenloop), voor zover de voorwaarden voor deze schuldvergelijking verenigd zijn. Het Grondwettelijk Hof heeft deze ongelijke behandeling tussen de fiscus en de andere schuldeisers niet veroordeeld⁶².

De vraag is echter gerezen of deze bijzondere bepaling van toepassing is op procedures van collectieve schuldenregeling ingeleid vóór haar inwerkingtreding, alsook voor de schuldvergelijking tussen een belastingschuld en een belastingtegoed waarvan één dateert van vóór en de andere van na de inwerkingtreding van deze bepaling. Op beide vragen was het antwoord negatief. Een wet die een nieuw voorrecht invoert of een bestaand voorrecht uitbreidt, is niet toepasselijk op samenlopen die vóór haar datum van inwerkingtreding zijn ontstaan en in het kader van welke de rechten van de schuldeisers onherroepelijk werden vastgesteld. De programmawet van 27 december 2004 is dus niet toepasselijk op procedures van collectieve schuldenregeling van vóór haar inwerkingtreding. Bovendien hebben in het voornoemde specifieke geval een belastingschuld van een bepaald aangiftejaar en een belastingtegoed van een ander aangiftejaar niet dezelfde grond en vertegenwoordigen niet het nauwe verband dat moet worden bevestigd om krachtens de belastingwetgeving na het ontstaan van een samenloop een schuldvergelijking te kunnen uitvoeren.⁶³

Bovendien laat de programmawet van 27 december 2004 de fiscus toe om de aan de verzoeker verschuldigde bedragen aan te wenden ter betaling van zijn schuldvordering, maar voorziet in geen enkele afwijking van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de collectieve schuldenregeling. De wet doet de kwijtscheldingen van schulden waarin een aanzuiveringsregeling voorziet, zelfs in hoofdsom, dus niet teniet en, aangezien het een gerechtelijke aanzuiveringsregeling betreft, werd geoordeeld dat de schuldvergelijking ten gunste van de fiscus de gelijkheid tussen de schuldeisers moest naleven. Bijgevolg werd beslist (i) dat het bedrag van de terugbetaling van belastingen moest worden toegevoegd aan de onder de schuldeisers te verdelen uitkering (de terugbetaling van belastingen, zelfs in de vorm van een schuldvergelijking, vertegenwoordigt een aanvullend inkomen), (ii) dat een verhoogde uitkering voor elke schuldeiser moest worden berekend, en (iii) dat de uitkering die na de schuldvergelijking nog aan de fiscus toekwam slechts aan het einde van de aanzuiveringsregeling aan de fiscus zou worden betaald.

⁶² Arbitragehof, 19 april 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 378.

⁶³ Rb. Leuven (15^e k. bis – beslag), 1 juni 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 401.

Er werd niet meer betwist dat het voorrecht van een schuldeiser slechts in aanmerking moest worden genomen wanneer de aan de schuldeisers verdeelde goederen van de verzoeker niet zijn inkomsten betroffen.

Het aangehaalde geval betrof de verdeling tussen de schuldeisers van de opbrengst van de verkoop van een onroerend goed (waarbij onder meer rekening moest worden gehouden met het voorrecht toegekend aan de hypothecaire schuldeiser binnen de grenzen ervan). Een ander geval dat intussen werd aangehaald is dat van de verdeling van de opbrengst van een erfenis⁶⁴.

14. Het lot van sommige bijzondere schuldvorderingen

Strafrechtelijke geldboetes behoren tot een categorie van schuldvorderingen die sommige rechters weigeren in een aanzuiveringsregeling op te nemen⁶⁵, terwijl andere rechters oordelen dat zij geen kwijtschelding van schulden kunnen genieten. In beide gevallen wijzen wij erop dat de bepalingen toepasselijk op de procedure van collectieve schuldenregeling de strafrechtelijke bepalingen niet hebben gewijzigd. Er werd ook besloten dat de kosten van de strafvordering dezelfde behandeling moeten krijgen.

Wanneer de verzoeker een fout heeft gepleegd die door de strafrechter werd veroordeeld en wanneer deze fout aan het slachtoffer ervan schade heeft veroorzaakt, kan de rechter krachtens artikel 1675/13, §3 van het Gerechtelijk Wetboek op de schadevergoeding waartoe de verzoeker werd veroordeeld voor het herstel van deze schade, geen kwijtschelding van schulden verlenen. Wanneer deze schadevergoeding door een burgerlijke rechter werd uitgesproken, blijft de kwijtschelding van schulden mogelijk. Dit verschil in behandeling werd door het Grondwettelijk Hof niet als abnormaal beschouwd. Het verschil in behandeling is namelijk verantwoord op grond van een objectief criterium, namelijk de vaststelling van een strafrechtelijke fout door een strafrechtbank en zou geen buitenmaatse gevolgen hebben, want wanneer de schadevergoeding door een burgerlijke rechter wordt vastgesteld, kan maar wordt niet noodzakelijkerwijs kwijtschelding van schulden verleend⁶⁶.

Deze verantwoording is echter louter theoretisch want, zoals het Hof van Gent erop heeft gewezen, wanneer deze schadevergoeding het grootste deel van de schuldenlast van de verzoeker vertegenwoordigt en de uitkering aan de schuldeisers grotendeels bestemd is voor de betaling ervan, zal de rechter vaak onvermijdelijk een kwijtschelding van schulden in hoofdsom verlenen. Bij gebrek eraan zou de verzoeker gedurende een onredelijke termijn in een ernstige situatie van overmatige schuldenlast kunnen verkeren, een situatie die volledig in strijd is met de doelstelling van maatschappelijke re-integratie die aan de grondslag ligt van de collectieve schuldenregeling⁶⁷.

Deze tegenstrijdigheid tussen de redelijke termijn waarin elke aanzuiveringsregeling moet voorzien en de onmogelijkheid om voor sommige categorieën van schuldvorderingen een kwijtschelding van schulden in hoofdsom te verlenen, werd opgelost door de terugbetaling van deze schulden uit de aanzuiveringsregeling "uit te trekken": dergelijke terugbetaling moest worden uitgevoerd voorafgaande aan een later uit te voeren aanzuiveringsregeling met een looptijd van vijf jaar om de gedeeltelijke terugbetaling van de hoofdsom aan de andere schuldeisers toe te laten.

⁶⁴ Rb. Neufchâteau (beslag), 2 oktober 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 298.

⁶⁵ Rb. Hasselt (beslag), 13 november 2005, *Ann. Jur.*, 2007, p. 300.

⁶⁶ Arbitragehof, 22 november 2006, *Ann. Jur.*, 2007, p. 314, met een commentaar van de B. De Grootte.

⁶⁷ Gent (14de k.), 12 februari 2008, *Ann. Jur.*, 2008, p. 326.

Merk op dat de bedragen gevorderd door de Belgische Staat aan de verzoeker voor de terugbetaling van de hulp verleend aan zijn slachtoffer door de Commissie voor hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden, gelijkgesteld zijn met de voornoemde schadevergoeding waarvoor geen kwijtschelding van schulden in hoofdsom kan worden toegestaan⁶⁸.

De hypothecaire kredietgever wordt vaak op een zeer bijzondere wijze behandeld. Indien het onroerend goed, gefinancierd met het toegekende hypothecair krediet, als woning dient voor de verzoeker en zijn gezin en in verhouding tot de behoeften van het gezin niet buitenmaats is, en indien de maandelijkse terugbetaling van het krediet niet meer bedraagt dan de huur die de verzoeker voor een dergelijke woning zou moeten betalen⁶⁹, wordt meestal toegestaan dat de verzoeker het hypothecair krediet verder afbetaalt, en wordt hij niet gedwongen tot de verkoop van zijn onroerend goed⁷⁰. Dergelijke economische redenering doet geen afbreuk aan het beginsel van gelijkheid tussen de schuldeisers. In dergelijk geval werd inderdaad besloten dat de rechter de betaling toekent van een schuldvordering "buiten de boedel". In het kader van een gerechtelijke aanzuiveringsregeling kan deze maatregel tot gevolg hebben dat de verzoeker geen andere kwijtschelding van schulden dan in toebehoren kan genieten, aangezien de hypothecaire schuldeiser moet worden terugbetaald voor de totaliteit van de hem verschuldigde hoofdsom en er geen enkele reden is dat de andere schuldeiser niet dezelfde behandeling krijgen.

Maar mocht het onroerend goed verkocht moeten worden, dan kan de hypothecaire schuldeiser de in de maandelijkse terugbetalingen inbegrepen interesten houden die hem werden betaald, zelfs indien deze interesten vervallen zijn na de beschikking van toelaatbaarheid, voor zover de beslissing van de rechter om de voortzetting toe te laten van de terugbetaling van het hypothecair krediet kracht van gewijsde heeft (de beslissing was niet meer voor beroep vatbaar). Indien de verkoop van het onroerend goed echter tussenkomt na de goedkeuring of vaststelling door de rechter van een aanzuiveringsregeling die een kwijtschelding van schulden bevat, werd geoordeeld dat de opbrengst van de verkoop slechts wordt bestemd voor de terugbetaling van het gedeelte van de schuldvordering van de hypothecaire kredietgever dat niet het voorwerp was van de kwijtschelding⁷¹.

15. De aanzuiveringsregeling met een kwijtschelding van schulden in hoofdsom

De aanzuiveringsregeling met een volledige kwijtschelding van schulden kan het gevolg zijn van de mislukking van een eerste aanzuiveringsregeling. In een specifiek geval werd die opgeschort vanwege de verergering van de financiële moeilijkheden van de verzoeker en van diens gezondheidstoestand. Na vaststelling dat de enige mogelijkheid om de schuldeisers een uitkering te betalen, bestond in de afhouding op de hulp die de verzoeker ontving van het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn (om zich te kunnen verzorgen), heeft de rechter de aanzuiveringsregeling logischerwijs herzien door de verzoeker een totale kwijtschelding van schulden te verlenen⁷².

⁶⁸ Rb. Brussel (beslag), 19 november 2004, *Ann. Jur.*, 2004, p. 268.

⁶⁹ Voor een specifiek geval dat niet aan deze voorwaarden voldeed: Luik (13de k.), 9 maart 2004, *Ann. Jur.*, 2004, p. 242.

⁷⁰ Rb. Namen (beslag), 6 december 2004, *Ann. Jur.*, 2005, p. 342; Rb. Bergen (beslag), 3 maart 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 248.

⁷¹ Bergen (2de k.), 18 oktober 2004, *Ann. Jur.*, 2004, p. 283.

⁷² Rb. Marche-en-Famenne, 11 december 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 345.

De gerechtelijke aanzuiveringsregeling met een totale kwijtschelding van schulden gaat vaak met diverse maatregelen gepaard. Een van de meest voorkomende maatregelen is de verplichting van de verzoeker om zich gedurende een bepaalde tijd aan een budgettaire begeleiding te onderwerpen waarmee het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn van zijn woonplaats wordt belast. Deze begeleiding heeft tot doel de verzoeker in staat te stellen om de nodige noties voor een gezond en evenwichtig budgetbeheer te verwerven⁷³. Het automatisme van deze maatregel is soms wel verbazingwekkend (zoeer dat men zich kan afvragen of dat de "tol" is om een totale kwijtschelding van schulden te kunnen genieten die nochtans door objectieve omstandigheden verantwoord is), alsook het extra werk voor de OCMW's zonder dat die erop werden voorbereid. Wij hebben ook onze twijfels over de controle van de inachtneming van deze maatregelen en de gevolgen die hun mislukking kunnen meebrengen, aangezien de zaak niet langer bij de rechter aanhangig is en de opdracht van de schuldbemiddelaar in principe afloopt met de toekenning van de volledige kwijtschelding van schulden aan de verzoeker.

De kwijtschelding van schulden in hoofdsom die de verzoeker in het kader van een gerechtelijke aanzuiveringsregeling geniet, kan in geval van een terugkeer naar beter fortuin worden herzien. Het feit dat deze verzoeker een schadevergoeding ontvangt voor opgelopen lichamelijk letsel kan niet in aanmerking komen wanneer het bedrag van de schadevergoeding niet toereikend is om alle schulden binnen een menselijkerwijs aanvaardbare termijn terug te betalen en de verzoeker wettig toelaat in comfortabelere omstandigheden te leven. Dat is des te meer zo wanneer de inkomsten van de verzoeker bescheiden blijven rekening houdend met de lasten die hij moet betalen.

16. Voorvallen die zich voordoen tijdens de uitvoering van de aanzuiveringsregeling

Een verhoging of verlaging van de lasten en/of de inkomsten van de verzoeker tijdens de uitvoering van de aanzuiveringsregeling brengt de rechter niet altijd tot de herziening ervan.

Hij kan de uitvoering van de aanzuiveringsregeling eenvoudigweg opschorten wanneer de problemen die deze uitvoering onmogelijk maken niet van voorbijgaande aard zijn (kinderen die de ouderlijke woning verlaten wat het verlies van kindergeld tot gevolg heeft, gezondheidsproblemen waarbij het loon vervangen wordt door uitkeringen van de ziekteverzekering - laagste invaliditeitsgraad) en de verzoeker vragen om eerst zelf een oplossing te zoeken om de aanzuiveringsregeling te kunnen voortzetten⁷⁴.

Hij kan in de aanzuiveringsregeling zelf ook in de mogelijkheid voorzien dat de verzoeker aanvullende inkomsten trekt en de modaliteiten bepalen voor de verdeling van deze inkomsten tussen de verzoeker en zijn schuldeisers. Zo werd beslist dat:

- de "gewone" aanvullende inkomsten (zoals kindergeld voor een nieuw kind ten laste) tussen de verzoeker en zijn schuldeisers worden verdeeld en tussen de schuldeisers naar rato van de bedragen die hun in het kader van de aanzuiveringsregeling werden toegekend;

⁷³ Rb. Aarlen (beslag), 24 april. 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 321.

⁷⁴ Rb. Neufchâteau (beslag), 17 april en 18 september 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 355. Wanneer het erop lijkt dat de problemen die de uitvoering van de aanzuiveringsregeling beletten, niet op korte termijn kunnen worden opgelost, kan de aanzuiveringsregeling moeten worden herzien en kan deze herziening voor de verzoeker leiden tot een volledige kwijtschelding van schulden in hoofdsom. Dat is namelijk het geval wanneer één van de verzoekers is overleden, de andere verzoeker werkloos is, alleen maar een overlevingspensioen trekt en een zwakke gezondheid heeft, en wanneer vóór het overlijden van de eerste verzoeker de uitkering aan de schuldeisers mogelijk was dankzij het vakantiegeld en de eindejaarspremie die hij trok (Rb. Aarlen (beslag), 27 juni 2006, *Ann. Jur.*, 2007, p. 334, met een noot van D. Bovy, S. Humblet en F. Jaspers).

- de aanvullende inkomsten verbonden aan een ander evenement die minder vertegenwoordigen dan 20% van de gemiddelde inkomsten op de datum van opstelling van de aanzuiveringsregeling, worden verdeeld tot een bedrag van 2/3 van deze inkomsten ten gunste van de verzoeker en 1/3 ten gunste van zijn schuldeisers;
- de aanvullende inkomsten verbonden aan een ander evenement die meer vertegenwoordigen dan 20% van de gemiddelde inkomsten op de datum van opstelling van de aanzuiveringsregeling, worden verdeeld volgens nader te bepalen modaliteiten.

De schuldeisers die niet in de aanzuiveringsregeling zijn opgenomen vragen vaak de herziening of aanpassing van de aanzuiveringsregeling. De rechtspraak had al het verschil bevestigd tussen de schuldvorderingen opeisbaar sinds een datum vóór de beschikking van toelaatbaarheid (en die bijvoorbeeld niet in het verzoek van collectieve schuldenregeling waren aangegeven) en de schuldvorderingen die dat tijdens het verloop van de procedure zijn geworden, waarbij de eerste in de aanzuiveringsregeling kunnen worden opgenomen en de tweede in principe buiten de aanzuiveringsregeling moeten worden betaald. In het eerste geval echter wijzigt de rechter de aanzuiveringsregeling niet noodzakelijkerwijs in de loop van de uitvoering maar kan beslissen dat de uitkering van de schuldeisers opnieuw wordt berekend om rekening te houden met de nieuwe schuldvordering, voor zover deze aanzuiveringsregeling er niet ingrijpend door wordt gewijzigd⁷⁵.

De gerechtelijke aanzuiveringsregeling die de rechter ter aanpassing van een minnelijke aanzuiveringsregeling vaststelt, moet niet noodzakelijkerwijs van de specifieke kenmerken van de minnelijke aanzuiveringsregeling afwijken, onder meer wat de looptijd betreft. Wanneer de aanpassing van de minnelijke aanzuiveringsregeling het gevolg is van een onrechtmatige verhoging door de verzoeker van zijn passiva en geen aanleiding heeft gegeven tot een verzoek van herroeping, werd besloten dat het niet wenselijk was om voor de nieuwe aanzuiveringsregeling de looptijd van negen jaar van de minnelijke aanzuiveringsregeling te verminderen om overeen te stemmen met die van een gerechtelijke aanzuiveringsregeling met een kwijtschelding van schulden in hoofdsom (wat in dit geval onvermijdelijk was). Het zou namelijk in strijd zijn met de meest elementaire billijkheid dat ten gevolge een herziening genoodzaakt door zijn verzuim en zijn onvermogen de goedgekeurde aanzuiveringsregeling na te leven, de verzoeker, die oorspronkelijk aanvaard had om zijn betalingen over negen jaar te spreiden, de looptijd tot ongeveer de helft wordt beperkt, des te meer daar de schuldbemiddelaar de herroeping van de aanzuiveringsregeling niet heeft verzocht om de belangen van de schuldeisers niet te benadelen.

17. De voortijdige beëindiging van de procedure

De bepalingen die de collectieve schuldenregeling regelen wijken niet noodzakelijkerwijs af van het gemene recht van de civielrechtelijke procedure. Zo kan elke rechtzoekende met inachtneming van bepaalde voorwaarden van de procedure afzien die hij heeft ingeleid. De Arbeidsrechtbank van Charleroi heeft die voorwaarden in herinnering gebracht door ze in de specifieke context van de collectieve schuldenregeling over te nemen: geen enkele aanzuiveringsregeling mag zijn voorgesteld, noch - a fortiori - zijn goedgekeurd of opgelegd, en de schuldeisers mogen geen conclusies hebben ingediend betreffende het verzoek tot collectieve schuldenregeling; uiteraard mag in het bijzonder geen enkele

⁷⁵ Rb. Marche-en-Famenne (beslag), 1 maart 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 278. Overigens werd besloten dat de gewijzigde aanzuiveringsregeling voor sommige schuldvorderingen een onderscheiden regeling kon inhouden, onder meer wat betalingsachterstanden betreft voor courante lasten (Rb. Hoei (beslag), 17 november 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 338).

aanzuiveringsregeling zijn goedgekeurd, want in dergelijk geval heeft de verzoeker zich uitdrukkelijk ten opzichte van zijn schuldeisers verbonden (door met het ontwerp van aanzuiveringsregeling in te stemmen)⁷⁶. Het Hof van beroep van Luik had geoordeeld dat deze afstand moest worden aanvaard vanaf het moment dat de verzoeker niet langer blijkt geeft van zijn wil om aan deze procedure deel te nemen, een wil die tijdens de hele looptijd van de procedure moet aanwezig zijn⁷⁷. Indien de verzoeker eventueel opnieuw een procedure inleidt, zou hij in het bijzonder zijn goede wil moeten aantonen.

De procedurele goede trouw blijft aan de grondslag van de beslissingen tot de herroeping van de beschikking van toelaatbaarheid en/of van de aanzuiveringsregeling. Deze vooronderstelt een loyale en actieve medewerking van de verzoeker in het kader van de opstelling en uitvoering van de aanzuiveringsregeling. Volgens de Rechtbank van Hasselt geeft een verzoeker geen blijkt van dergelijke kwaliteiten wanneer hij werkloosheidsuitkeringen trekt zonder er recht op te hebben, zijn goederen verzwijgt, geen sociale bijdragen noch belastingen betaalt en tegelijkertijd zwartwerkt. De rechter heeft dus geoordeeld dat hij een levensstandaard had die niet overeenstemde met de inkomsten die hij officieel aangaf, en nadat zijn bedrog aan het licht was gekomen het voordeel van de procedure van collectieve schuldenregeling had verzocht om zijn erfenis te beschermen⁷⁸. Volgens het Hof van beroep van Gent is er sprake van een gebrek aan de procedurele goede trouw vanaf het moment dat de verzoeker geen enkele motivatie meer toont en onvoldoende inspanningen levert om werk te vinden of aan het werk te blijven⁷⁹. Volgens de rechter van Charleroi vooronderstelt een loyale medewerking dat de verzoeker zijn eigen schuldeisers van de procedure van collectieve schuldenregeling op de hoogte brengt (indien zij niet in kennis werden gesteld van de beschikking van toelaatbaarheid), dat hij de schuldbemiddelaar van zijn beroepssituatie inlicht (indien de schuldbemiddelaar die niet kent of indien die wijzigt) en dat hij niet verzuimt om gevolg te geven aan de informatieverzoeken van de schuldbemiddelaar en de oproepingen van de rechter⁸⁰.

De rechtspraak had er al op gewezen dat de herroeping geen automatische maatregel was, zelfs indien de verzoeker daden of tekortkomingen kan worden verweten die een dergelijke maatregel tot gevolg zouden moeten hebben⁸¹. In de eerste plaats kan de rechter oordelen dat de fouten gepleegd door de verzoeker eerder te wijten zijn aan een slecht begrip van de procedure en haar gevolgen, of een verkeerde informatie eerder dan aan de wil zich opzettelijk aan zijn verplichtingen te onttrekken. Deze beoordeling kan worden gesterkt door het feit dat de verzoeker aanvaardt om de schade te vergoeden die hij voor zijn schuldeisers heeft veroorzaakt en, bijvoorbeeld, door sommen die hij heeft achtergehouden aan de schuldbemiddelaar over te maken⁸². In de tweede plaats kan de rechter inderdaad oordelen dat de uitoefening door een bepaalde schuldeiser van zijn recht de herroeping te verzoeken,

⁷⁶Arbrb. Charleroi (afd. Charleroi), 17 maart 2008, *Ann. Jur.*, 2007, p. 375.

⁷⁷Luik (13de k.), 13 december 2005, *Ann. Jur.*, 2006, p. 498.

⁷⁸Rb. Hasselt (beslag), 13 november 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 390. Zie ook met betrekking tot de verzwijging door de schuldenaar-verzoeker van sommige inkomstenbronnen, de bedrieglijke vermindering van zijn activa en de bewerkstelling van zijn onvermogen die aanleiding geven tot de intrekking van de beschikking van toelaatbaarheid: Rb. Brussel (beslag), 24 april 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 377.

⁷⁹Gent (14de k. bis), 26 september 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 517.

⁸⁰Rb. Charleroi (beslag), 16 december 2005, *Ann. Jur.*, 2006, p. 503.

⁸¹Bovendien kan de herroeping niet ambtshalve door de rechter worden uitgesproken. Dat is het geval wanneer de herroeping de vorm aanneemt van een aanmaning door de rechter aan de schuldbemiddelaar om de herroeping te verzoeken (Brussel (17de k.), 25 juni 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 366, met een noot van J.-F. Ledoux). Maar zij kan gepaard gaan met een derdenverzet aangetekend tegen de beschikking van toelaatbaarheid (Rb. Brussel (beslag), 6 maart 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 360).

⁸²Rb. Luik (beslag), 3 februari 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 162.

onrechtmatig is, rekening houdend met het belang van alle partijen en het voordeel van deze herroeping voor de betrokken schuldeiser. Dit voordeel zou inderdaad volledig afwezig zijn indien de inkomsten van de verzoeker in ieder geval helemaal niet voor beslag vatbaar zijn (het feit voor de schuldeiser opnieuw over zijn actiemiddelen te kunnen beschikken laat hem niet toe terugbetaald te worden) en indien de herroeping de andere schuldeisers de mogelijkheid ontnemt regelmatig een uitkering te ontvangen die noodzakelijk kan zijn voor de aanzuivering van hun eigen financiële situatie ⁸³.

Het lot van de sommen die na de voortijdige beëindiging van de procedure nog in handen zijn van de schuldbemiddelaar brengt nog altijd heel wat pennen in beweging. Het blijkt dat de verzoeker niet noodzakelijkerwijs het gedeelte van deze sommen ontvangt dat eventueel niet voor beslag vatbare inkomsten vertegenwoordigt ⁸⁴. De grenzen gesteld aan de vatbaarheid voor beslag van de inkomsten van een schuldenaar beogen hem effectief op korte termijn bestaansmiddelen te verschaffen. Ze zijn niet toepasselijk op de inkomsten van de verzoeker in collectieve schuldenregeling op wie de toepasselijke bepalingen van de procedure waarborgen dat hij tijdens de procedure over het nodige bedrag kan beschikken om hem en zijn gezin toe te laten een menswaardig leven te leiden. De door de schuldbemiddelaar bewaarde sommen behoren bijgevolg aan alle schuldeisers toe ⁸⁵. Maar volgens sommige rechtscolleges kan de schuldbemiddelaar bij de verdeling van de gehouden sommen onder de schuldeisers ertoe verplicht worden rekening te houden met de door de schuldeisers wettig uitgevoerde middelen van tenuitvoerlegging. Bij ontstentenis van dergelijke middelen moet hij de volgorde van de voorrechten bepaald door het Gerechtelijk Wetboek en de bijzondere wetten in aanmerking nemen ⁸⁶. Volgens andere rechtscolleges moet de schuldbemiddelaar de betrokken sommen onder alle schuldeisers verdelen, ongeacht hun schuldvordering vóór of na de beschikking van toelaatbaarheid is ontstaan. Hij kan echter niet terugkomen op betalingen die in het kader van de procedure van collectieve schuldenregeling werden uitgevoerd. Daarom kon de fiscus niet de terugbetaling vorderen van een door de schuldbemiddelaar ontvangen terugbetaling van belasting omdat de herroeping de gevolgen van de beschikking van toelaatbaarheid (elke aan de verzoeker verschuldigde som moet aan de schuldbemiddelaar worden gestort) niet tenietdoet ⁸⁷.

De hypothese waarbij de verzoekers gescheiden leven stelt problemen. In voorkomend geval belast de rechter de schuldbemiddelaar om een vergelijk te treffen tussen de verzoekers en verduidelijkt flauwtjes dat de sommen die hij houdt op de meest billijke wijze moeten worden verdeeld, rekening houdend met hun gezinssituatie ⁸⁸.

Door de herroeping kan de schuldeiser opnieuw zijn actiemiddelen aanwenden. Hij kan dus een loonoverdracht activeren of reactiveren. Hij moet er wel voor zorgen de kennisgevingen bestemd voor de schuldenaar-overdrager aan de verzoeker zelf en aan diens schuldenaar te sturen en niet aan de schuldbemiddelaar. In het kader van de collectieve schuldenregeling houdt de schuldbemiddelaar een gedeelte van de inkomsten van de verzoeker slechts voor rekening van de verzoeker en dit in uitvoering van een wettelijke opdracht. Hij wordt dus niet

⁸³ Rb. Brussel (beslag), 24 november 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 528.

⁸⁴ Maar indien de voortijdige beëindiging van de procedure het gevolg is van een vervroegde uitvoering van de aanzuiveringsregeling (de schuldenaar-verzoeker heeft bijvoorbeeld een erfenis genoten), werd besloten dat deze bedragen na aftrek van de kosten en het ereloon van de schuldbemiddelaar aan de schuldenaar-verzoeker toekwamen (Rb. Dinant (beslag), 20 juli 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 509)

⁸⁵ Antwerpen (3de k.), 20 april 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 400.

⁸⁶ Luik (13de k.), 13 december 2005, *op. cit.*

⁸⁷ Rb. Brussel (beslag), 23 mei 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 521.

⁸⁸ Rb. Dinant (beslag), 18 januari 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 408.

de schuldenaar van de verzoeker. Elke kennisgeving gestuurd aan de schuldbemiddelaar blijft dus zonder uitwerking⁸⁹.

Ten slotte kan de procedure aflopen vóór de termijn die werd vastgesteld voor de volledige uitvoering van de aanzuiveringsregeling, omdat de verzoeker een aanzienlijke som geld ontvangt zonder dat dit kon worden voorzien. Wanneer de verzoeker bijvoorbeeld een voldoende geldsom erft waarmee hij onmiddellijk al zijn schuldeisers kan terugbetalen zoals bepaald in de aanzuiveringsregeling, moet voor de aanzuivering van het saldo van de schuldvorderingen dat krachtens de oorspronkelijke aanzuiveringsregeling het voorwerp was van een kwijtschelding van schulden, niet noodzakelijkerwijs een nieuwe aanzuiveringsregeling worden vastgesteld indien de erfenis de verzoeker toelaat extra betalingen aan deze schuldeisers uit te voeren. De schuldbemiddelaar zal dan het saldo van de sommen die hij in het kader van deze erfenis heeft ontvangen, na aftrek van zijn kosten en ereloon aan de verzoeker storten.

Daarentegen werd beslist dat de betaling van achterstallige invaliditeitsuitkeringen geen wijziging van de looptijd van de aanzuiveringsregeling tot gevolg moest hebben. De verzoeker had altijd en beschikte nog altijd over voldoende sommen om zijn courante lasten te betalen. De extra inkomsten werden dus bestemd voor de betaling van interesten en kosten voor welke de aanzuiveringsregeling in een kwijtschelding van schulden had voorzien.

18. Het lot van de borgen.

De persoon die de verplichtingen heeft gewaarborgd van de schuldenaar betrokken in een procedure van collectieve schuldenregeling of die aan de voorwaarden ervoor beantwoordt, kan onder bepaalde voorwaarden van zijn verbintenis worden "bevrijd".

Een van deze voorwaarden bestaat onder meer in het feit dat de borg deze zekerheid heeft gesteld zonder enig direct of indirect economisch voordeel te hebben bij de schuld die hij waarborgt. De rechter controleert of deze voorwaarde is vervuld, rekening houdend met de omstandigheden van elk specifiek geval. Een hoofdelijke en ondeelbare medeschuldenaar van een verzoeker in collectieve schuldenregeling kan niet zomaar beweren dat bij zich onbaatzuchtig borg heeft gesteld voor de terugbetaling van een lening op afbetaling en van een kredietopening bestemd voor de financiering van de uitbating van een handelszaak. Het feit hoofdelijk en ondeelbaar medeschuldenaar te zijn sluit namelijk het kosteloze karakter uit van de aangegane verbintenis. Bovendien hadden in het betrokken geval alle medeschuldenaars voordeel getrokken van de opbrengsten van de handelszaak⁹⁰. Het huwelijk tussen de borg en de schuldenaar voor wie de zekerheid werd gesteld, vooronderstelt niet noodzakelijkerwijs dat de eerste zich niet kosteloos borg heeft gesteld⁹¹.

Zoals hierboven vermeld, moet de schuldenaar niet noodzakelijkerwijs een procedure van collectieve schuldenregeling hebben ingeleid zodat zijn borg de "bevrijding" kan genieten. Het volstaat te bevestigen dat de schuldenaar voor wie de zekerheid werd gesteld, het voordeel van de procedure kon genieten. In dit opzicht had de Arbeidsrechtbank van Tongeren besloten dat de - overleden - schuldenaar voor wie de zekerheid werd gesteld, zich

⁸⁹ Luik (13de k.), 15 november 2005, *Ann. Jur.*, 2005, p. 403.

⁹⁰Rb. Brussel (beslag), 26 oktober 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 399.

⁹¹Rb. Tongeren (beslag), 5 september 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 398.

in een situatie van overmatige schuldenlast bevond, door vast te stellen dat al zijn erfgenamen van zijn nalatenschap hebben afgezien⁹².

Ten slotte wordt de "bevrijding" slechts toegekend indien de verbintenis van de borg niet evenredig is met zijn inkomsten en zijn vermogen. Deze situatie kan onder meer worden bewezen door de voorlegging van het laatste aanslagbiljet van de borg, een lijst van de activa en passiva van zijn vermogen en een staat van zijn middelen en lasten.

Het beroep tegen de beslissingen:

De persoon die een beroep aantekent tegen een beslissing die is uitgesproken in het kader van de procedure van collectieve schuldenregeling wordt vaak geconfronteerd met de vraag welke partijen voor de beroepsrechter in het geding moeten worden roepen⁹³. Het Hof van Beroep van Luik wijst erop dat het geschil in dit geval "ondeelbaar" is en dat, overeenkomstig de voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek in dergelijk geval, alle schuldeisers moeten worden opgeroepen om voor de rechtbank te verschijnen, zelfs indien ze geen enkele juridische band hebben met de partij die het beroep aantekent⁹⁴.

Véronique Van Kerrebroeck,
Juriste

Didier Noël,
Wetenschappelijk medewerker

Observatorium Krediet en Schuldenlast

⁹²Ibidem.

⁹³Een ander bijzonder kenmerk van de procedure van collectieve schuldenregeling werd bij het Arbitragehof aanhangig gemaakt. De kennisgeving van de beslissingen die in het kader van deze procedure worden uitgesproken, moet niet noodzakelijkerwijs de middelen en de termijnen van beroep vermelden, in tegenstelling tot de vereisten voor de kennisgeving van beslissingen uitgesproken in andere takken van het sociaal recht. Het Arbitragehof heeft geoordeeld dat een dergelijke bijzonderheid niet onwettelijk was (Arbitragehof, 15 maart 2007, *Ann. Jur.*, 2007, p. 394, met een noot van D. Noël)

⁹⁴Luik (12de k.), 20 juni 2006, *Ann. Jur.*, 2006, p. 540.